

Naturskyddsföreningen
Alvesta

FISKGJUSEN

Nr 32 **Våren 2008**

Kattuggla. Foto Ann-Kristin Lundh

Glöm inte bort att vi även finns på Internet!

www.alvesta.snf.se

Plattlummer i Hjortsberga. Längst ned i bilden syns mattlummer.

Foto Per Darell

I förra numret av Fiskgjusen skrev jag om lopplummer. Jag glömde nämna att lopplummer fick sitt namn av att man förr gjorde avkok på den och använde det för att tvätta djur och människor mot ohyra!

Nikt, som är ett pulver av sporena, fick man från lopplummer men den har framför allt framställts av revlummer. Nikten användes förr som puder mellan piller så att de inte klibbade ihop. Nikt är mycket explosivt och ett mer spektakulärt användningsområde förr var teaterblixtar.

Revlummer, mattlummer, plattlummer och cypresslummer finns alla i vår kommun. De trivs alla i öppna, magra och torra miljöer. Revlummer är vanlig i öppna tallskogar som i exempelvis i skogarna runt Mellansjön i Vislanda. Mattlummer, som jag tycker är oerhört vacker, hittar du vid stigar och diken. Ett roligt ställe där man kan se den är i norra Hanaslövsbacken. Plattlummer och cypresslummer är betydligare ovanligare. Cypresslummer har tidigare iakttagits på två ställen i kommunen, vid Blädinge (Hjälmaryd) och i Moheda. Den är rödlistad som sårbar och har minskat i antal pga att skogarna är för täta och hedmarker och brända områden blivit allt ovanligare. Lennart Sjö har visat mig några förekomster av plattlummer. En är i Hjortsberga och två vid Spånen. Ytterligare en lummerväxt finns i vår kommun nämligen strandlummer. Den hittade vi på en vitmossexkursion på Åkhultsmyren. Exkursionen leddes av en vitmossforskare, Urban Gunnarsson, som studerat vegetationsförändringar på myren med hjälp av inventeringar gjorda för 50 års sedan av professor Nils Malmer.

Per Darell

Vårens program

Alvestakretsen

Våren är i antågande och med den en härlig blandning av olika aktiviteter, så följ med för att uppleva och inspireras tillsammans med oss. Vi kommer i år att göra några gemensamma aktiviteter tillsammans med Växjökreten tex utflykt till Hallands Väderö. De som vill är välkomna att delta i Växjös övriga programpunkter, vi ses.

Bilder från Hallands Väderö

Torsdag 7 februari kl. 19:00.

Stefan Nilsson är en naturfotograf från Halmstad som gästar oss denna kväll. Han låter oss uppleva den varierade floran och faunan på Kattegatts pärla med fåglar, harar, huggormar, insekter och vindpinade träd. Vi får se Ulagapskärret och bokskogen med vitsippsfält som Ronja Rövardotter hoppade i. Huvuddelen av bilderna är från april-maj, men det blir även en del nedslag under andra årstider. För de som tänker följa med på vår resa till Hallands Väderö i maj är detta ett ypperligt tillfälle att bekanta sig med ön.

Fika serveras.

Plats: Studieförbundet, Residenset

Ansvarig: Erik Brimse, 0470-741960.

Årsmöte

Onsdagen den 12 mars kl 19.00

Margareta Edqvist Svenska Botaniska föreningen berättar och visar bilder om projektet **Smålands flora**. Det finns möjligheter att köpa böcker.

Fika serveras.

Plats: Riksdagsmannagården Alvesta (Allbogatan)

Ansvarig: Lena Johansson 0472-10419

Ekologiskt café med temat Ekologiskt resande

Onsdagen den 2 april kl 19 - 23

Inledande talare från Energikontor Sydost, Alvesta kommuns turistansvarig och ev någon resebyrå som berättar om tågcharter.

Tid för samtal och dessutom musikunderhållning

Plats: Jazzclubens lokaler: Allbortorget No 6

Arrangörer: Naturskyddsföreningen Alvesta, Föreningen Alvesta jazz o blues, Energikontor Sydost, Alvesta kommun

Länsstämma

Lördagen den 19 april på Tagels gård

Kl 9.00 exkursion till bokskog Brotorpabäck

Kl 11.00 länsstämma. Därefter visning av Tagels gård.

Ansvarig: Kaj Johansson 0472- 71110, Per Darell 0472- 12919

Fågelexkursion till Husebymaden och Skatelövsområdet

Söndag 20 april kl 08-13

Strax före lövsprickningen är det en ypperlig tid för fågelskådning. Vid denna tid har en hel del flyttfåglar anlant samtidigt som man fortfarande har möjlighet att se flera av de norrländska arter som tillbringat vintern i området eller nu är på genomresa på väg norrut. Lars-Göran Johannesson som skådat fåglar i denna trakt i mer än 40 år, kommer att leda oss till några spännande platser.

Samling: Folkets hus kl 8:15 för samåkning

Ansvarig: Bruno Bjärnborg tel 0472-10683

Bussresa till Hallands Väderö

Söndag 25 maj. Kl. 07-20

Tillsammans med Alvesta-kretsen besöker vi Hallands Väderö.

Denna ö i nordvästra Skåne är mycket omväxlande med lövskogar, betesmarker, sandstränder, strandängar och klippor. Här finns ett rikt fågelliv och en intressant flora. På skären utanför sydvästsidan ligger alltid flockar av knobbsäl. Vi åker buss ner till Torekov på Bjärehalvön där vi stiger på fiskebåten som tar oss ut till Väderön. Tag med förmiddagsfika, men på hemvägen räknar vi med att stanna och äta eko-mat på en restaurang i trakten. Mer information om detta vid anmälan. **Anmälan till Karin senast 5 maj för gemensam avresa**

Ansvariga: Uno Pettersson 0470-751734 och Karin Sahlström 0472-10637.

Naturnatten 5- 6 juni

Natten mellan världsmiljödagen den 5 juni och nationaldagen den 6 juni ska bli Naturskyddsföreningens årligen återkommande gemensamma aktivitetsnatt.

Vi i Alvesta-kretsen arrangerar inte något, men vill uppmuntra er alla

att ge er ut i naturen denna försommarnatt! Vill du/ni ha sällskap av flera? Skriv till vår webbredaktör (maria-hakansson@hotmail.com)

och meddela vad och var, så publicerar vi det på vår hemsida

www.alvesta.snf.se

Aktiviteter i Bruntes hage

Röjning i hagen 16 mars kl 09.00-13.00

Slätter 10 augusti kl 09.00- 13.00. Fika serveras

Ansvarig Elisabeth Ebbesson 0472 13411

Växjökretsens vårprogram

Kvällsvandring i Telestad och Vikaholm Tisdag 6 maj.kl.18-20.30.

Vi går en runda på ca 5 km och tittar bl.a.på vårbloomor och flyttfåglar. Det gamla kulturlandskapet vid Telestad alldeles söder om staden har mycket att bjuda oss naturintresserade.

Samling: Vid Autoverkstaden nära rondellen på Gamla Teleborgsvägen

kl. 18.00. Ansvarig: Uno Pettersson, 0470-751734.

De vilda blommornas dag i Teleborgs naturreservat

Söndag15 juni, kl.09-12.

Teleborgs naturreservat bjuder på ljusa lövskogar, täta barrskogar, hagmarker, myrar och sjöstränder där de olika biotoperna har sina speciella växter.

Samling:Parkeringen vid Teleborgs slott kl. 09.00

Ansvariga:Uno Pettersson, 0470-751734 och Börje Svensson, 0470-62117.

Fladdermöss och nattflygande insekter

En kväll i augusti.

Plats: Bokhultets naturreservat.

Samling: Stora parkeringen 19.30

Sven-Allan Åberg blir vår guide i skymningen bland nattfjärilar och fladdermöss. **Mer info** Uno Pettersson, 0470-751734

Studiecirklar tillsammans med Studieförbundet

Vill du lära dej mer om textil?

Om alternativ till dagens miljöförstörande textilframställning. Omfattar 6 träffar.

Material: "Tyg eller otyg" från Naturskyddsföreningen. Ingen deltagaravgift.

Preliminär start: Sent i höst.

Anmälan till Studieförbundet, 0470-762900.

Tillverkning av lieorv.

Tid: Januari- februari 2008. Plats: Öjaby skolas slöjdsal.

Handledare:Jonas Johansson.Materialkostnad: ca 300 kr. Växjökretsen

Naturskyddsföreningen står för kostnaderna för studiecirkel och handledare.

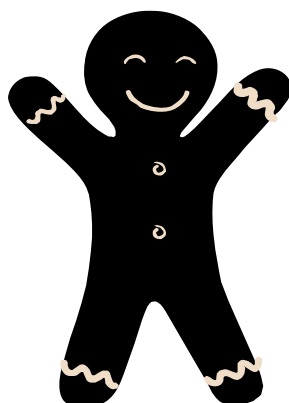
Deltagarna förväntas medverka vid slåttern på vår fina äng Tussudden i början av augusti.

Anmälan till Anders Andersson, tel. 0470-10617 eller anders_a@hotmail.com

Avge ett Klimatlöfte inför 2008!

Har du inte redan gjort det så avge ett klimatlöfte för det nya året. Varje enskild person betyder mycket för att minska utsläppen av koldioxid. Klimatlöftet innebär att du räknar ut din egen klimatprofil och avger ett löfte att minska dina utsläpp.

Gå in på www.snf.se så kan du läsa mer om det

Ekologisk julmat

Naturskyddsföreningen har besökt 150 butiker på 32 orter runt om i landet. 18 ekologiska produkter valdes ut, allt från julskinka till pepparkakor, senap och sill. Syftet var att dels se hur stor tillgång det finns på ekologiska produkter till julbordet och var det är lättast att hitta den ekologiska julmaten.

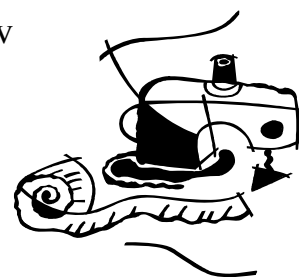
På Coop, framför allt i Coop Konsum-butikerna finns genomgående det största ekologiska utbudet. Här hittar man det mesta som behövs för att få ihop ett miljövänligare julbord med ekologisk julskinka, inlagd sill, köttbullar, risgrynsgröt, dadlar, apelsiner och mandel. Till glöggen finns KRAV-märkta russin, mandel, pepparkakor och alkoholfri glögg.

På andra plats hamnar Ica Supermarket/Ica Maxi och Hemköp strax därefter.

Naturskyddsföreningen i Alvesta har undersökt fyra av matbutikerna i kommunen, ICA Grytan i Moheda, Hemköp, ICA Supermarket och Netto i Alvesta, Flest ekologiska produkter som hör till julbordet fann vi hos Hemköp och ICA i Alvesta.

Tyg eller otyg

Under miljöveckan 2007 har Växjökreten gjort en inventering av affärer i Växjö som har hälsosammare tyger och garn. Se resultat nedan.

Inventering av miljövänliga textilier i 48 butiker: 9 av dem har miljömärkta textilier, 5 till skulle få in i oktober 2007 och ytterligare 3 får in till våren 2008.

Ekoleva, Storgatan 4

Lindex, Storgatan 16

H & M, Storgatan 10

JC, Storgatan 26

Kappahl, Storgatan 21

Karibu, Nygatan 6

Jysk, Arabygatan 13

Åhlens, Storgatan 13

Secondhandbutiker som också hade miljövänliga textilier: Alice och piraterna (Bäckgatan 18), Röda korset Kupan (Arabygatan), Erikshjälpen, Samarkand.

Recept

Vanilj-glass

2,5 dl gammeldagsmjölk och en vaniljstång (klyv vaniljstången och skrapa ur kärnorna – allt ska med i mjölken) får sjuda upp i en kastrull.

Vispa under tiden 2 ägg och 1,25 del socker.

Ta bort vaniljstången från mjölken och häll mjölken i äggblandningen under vispning. Återför vaniljstången till smeten och häll alltihop i kastrullen och låt blandningen åter sjuda under omrörning. (Får den koka blir den grymig). När krämen tjocknat ska den svalna till rumstemperatur. Tillsätt 2 dl grädde (eller byt ut en del av grädden – 0,5 dl – med yoghurt) och blanda väl.

Krämen hålls sedan i glassmaskinen. Saknas sådan utrustning borde det gå bra att frysa i en burk som får frysa ca 0,5 – 1 tim och därefter rörs den om.

Omrörning bör ske några gånger innan glassen är ordentligt fryst.

Karin Sahlström

Glass som glass

En nära vän till mig vägrar att äta glass från GB! Finns det inte SIA-glass så avstår min vän. Jag är mindre nogräknad när önskan om glass sätter in – och då är det oftast GB som står till buds, och Magnum pistage från GB smakar bra!

Jag läser i boken Mats-Eric Nilssons bok Den hemlige kocken att det var just med denna glass som idén med boken började. De tittade på den långa innehållsförteckningen och frånvaron av pistage i pistageglassen! I bokens inledning konstateras att vi konsumenter i den industriella delen av världen får i oss 6 -7 kg tillsatser per år! Vi äter 50 ton mat & dryck under ett liv. Då borde tillsatserna utgöra omkring 1 viktsprocent! Dessutom är endast 1 % av dessa tillsatser konserveringsmedel och antioxidanter som ökar matens hållbarhet.

Jag ska göra en jämförelse mellan SIA:s Knäck-glass och GB:s Dajm-glass! Två likartade glassar från olika företag. De ingredienser som står först på innehållsförteckningen är det mesta av i glassen. I SIA:s Knäck är det mjölk och grädde och i GB:s Dajm är det konc. skummjölk och socker. Därefter blandas förteckningen av innehållet för själva glassen med strutens ingredienser. I dajm-glassens deklarerade innehåll finns utöver vad glasstyperna har gemensamt bl.a. härdad veg. fett, vetefibrer, maltodextrin och stabiliseringsmedlet E 407 – karragenan. Karragenan framställs ur en viss rödalga och har i djurförsök visat sig cancerframkallande, men inga konstaterade risker för människor finns noterade.

GB:s glass innehåller mer kalorier något mer fett och kolhydrater per 100 g än SIA, trots av Knäck från SIA innehåller grädde!

Sojalecitinet i SIA-glassen kan inte garanteras vara fri från GMO. Innehållet varierar beroende på leverantören. 75 % av chokladen som används kommer från svenska tillverkare och innehåller då inte GMO, enligt SIA.

Emuleringsmedel används f.ö. i mycket små kvantiteter. Naturlig arom och äkta vaniljarom betyder, enligt Den hemlige kocken, att det mesta av smaken kommer från vaniljaromen. På SIA säger man att den arom som inte kommer från äkta vanilj inte behöver vara sämre och mindre tilltalade. Vaniljsmaken kan komma fram bättre i andra växter. Som exempel tas svarta vinbär vars blad smakar mer svarta vinbär än bären.

Jag konstaterar att SIA:s Knäck innehåller mindre ”konstigheter” än GB:s Dajm. När vi gör glass hemma används mjölk, grädde / yoghurt, ägg, socker och vaniljstäng eller sylt. Inga konstigheter! SIA:s ekologiska glass innehåller mjölk, grädde, socker äggula och dessutom av KRAV godkända stabiliseringsmedel (av olika frön). Varför man nu måste ha det?

Ännu en skillnad mellan SIA och GB är ägarförhållanden ur ”Mudimums-aspekten”. SIA Glass tillhör Sveriges äldsta familjeföretag som är över 400 år gammalt. Tillverkningen sker i Slöinge, Halland. GB Glace ägs av det multinationella företaget Unilever. Tillverkningen sker bl.a. i Flen, Sörmland.

Min käre vän gör nog alldeles rätt när han väljer bort GB-glassen. Och Mats – Eric Nilssons bok Den hemlige kocken (Ordfronts förlag) är en jobbig och skrämmande läsning. Trots en del brister (t.ex. att roten är den del av kålrabbin man ska äta!) vill jag varmt rekommendera den!

Karin Sahlström

www.ekomat.nu

Ett år i Bruntes hage 2007

I våras hade vi jobb med att rätta till efter vildsvinen, de hade plöjt på rätt stora områden. Vi måste förbereda oss inför slåttern med slätterbalken.

Eftersom det var fint väder kunde vi även räfsa runt ”gamla Engaholmsskolan” och underlätta för bl a blåsipporna att hitta fram. Även ekarna fick mer luft runt sig så de slapp konkurrensen från björkarna.

Midsommaren började vi med att tälta i Bruntes hage, vi hade gökotta på midsommaraftons morgon. Morgonen började fint, vi kunde sitta på bänkarna och äta frukost, men vi hann precis avsluta gökottan då regnet kom.

Så till slåttern sista helgen i juli, varmt och fint väder. Vi slog både med slätterbalken och med lie, övriga räfsade. Under förmiddagen fick vi underhållning av två spelemän, det var verkligen en ”lisa” för själen.

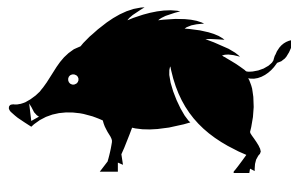
Så fantastiskt att få träffa trevliga människor, äta gott och dessutom få god underhållning.

Vi träffades ytterligare två kvällar för att få undan allt gräs, kommunen lånade ut sin stora container som vi lade allt gräs i. Naturligtvis regnade det en av kvällarna som om himlen hade öppnat sig. Det har ju regnat en del i sommar som sagt.

Vill någon ha gräset är vi mycket tacksamma, så vi slipper slänga det. Hör av er till någon i styrelsen. Efter att vi fått undan allt gräs har vi åter fått besök av vildsvinen, denna gång har de plöjt på/runt stigarna i första hand. När det var klart fortsatte de på andra ställen.

God fortsättning på det nya året så ses vi kanske i Bruntes hage.

Elisabeth Ebbesson

STYRELSEN

Sekreterare

Lena Johansson
Lekarydsvägen 21
34234 Alvesta 0472-10419 [lena.ergo@minmail.net](mailto:lana.ergo@minmail.net)

Kassör

Elisabeth Ebbesson
Växjövägen 51
34234 Alvesta 0472-13411 bettanebbesson@hotmail.com

Bruno Bjärnberg

Droskvägen 16
34234 Alvesta 0472-10683 bruno.bjarnborg@telia.com

Per Darell

Rökesvens väg 14
34235 Alvesta 0472-12919 per.darell@kommun.alvesta.se

Karin Sahlström

Marieberg
34234 Alvesta 0472-10637 karin.sahlstrom@swipnet.se

Hans Gulliksson

Gåvetorp
34292 Alvesta 0472-40177 hans.gulliksson@energikontor-so.com

Ellen Flygare

Anna Trolles väg 9B 1
35239 Växjö 0738-230038 ellenflygare@hotmail.com

Suppleant

Mats Runesson

Opparyd Råsgård
34030 Vislanda 0470-751066 mats@pratensis.se

Lena Lilieblad

Skeppshult 2
34262 Moheda 0472-74125 lana.lilieblad@telia.com

Maria Håkansson

Växjövägen 31
34261 Moheda 0472-70394 maria-hakansson@hotmail.com

Ann-Kristin Lundh

Almelund Benestad
34292 Alvesta. 0472-13136 kia.strix@telia.com

Resan till Öland

Text o bild: Bruno Bjärnberg

De båda grannkretsarna av Naturskyddsföreningen Alvesta och Växjö gjorde den näst sista lördagen i september 2008 en bussresa till Öland, en resa med ekologiska förtecken. Allt mer fikasugna under bussresan, närmade vi oss fågel-lokalen Beijershamn i grådaskigt, drivande regn. Medhavd fika värmdes dock gott i vinden. Över strandängarna vid Kalmarsund flög våg efter våg av gäss in för landning i viken utefter den gamla stenpiren. Vilken känsla sedan när solen bröt fram genom molnen, vinden mojnade och silhuetter av havsörnar avtecknade sig mot vattenglittret! Efter några timmar bland fridfullt betande kor och kikande skådare för vi till Kastlösa Bykrog, för en ekologisk lunch med lammfärsbiffar, rotfruktsgratäng och morotstzaziki. Vederkvickta ägnade vi en stund åt höstens kvardröjande Alvarsflora vid Möcklemossen, där Uno Petterson m.fl. sakkunnigt identifierade Ölandsrariteter.

Dagen avslutades hos Solmarka gård söder om Kalmar, där vi fick en livfull beskrivning av tjugo års vedermödor och glädjeämnen med ekologisk grönsaks- och spannmålsodling. Vi insåg att ekologisk odling kräver långsiktig planering – sexårig odlingsföljd, exakt ”timing” för manuell ogräsbekämpning och stor insats av mänsklig arbetskraft. 2007 hade vädret inte varit nådigt. Men i gårdens bageri/butik kunde vi ändå köpa en del av odlingsresultaten, t.ex. rustika knäckebröd. På hemvägen diskuterade vi ekologisk och konventionell odling.

Naturspaning

Blanksvart trämyra

Visste du att vi i Sverige har 66 st olika arter av myror? Bland dessa är nog stackmyran (den röda skogsmyran) och svart trädgårdsmyra de mest välkända.

Myran på bilden är dock en lite mindre allmän varelse. Den kallas blanksvart trämyra, (*Lasius fuliginosus*) p g a att den glänsar i svart och lever inuti ihåliga träd. Den är faktiskt helt beroende av ihåliga träd för sitt bobygge. Träffar du på en svart myra på ett träd – försök få tag i den och lukta på den! Känner du en

doft av citrondiskmedel eller cederträolja, så har du förmodligen hittat en blanksvart trämyra. Trämyrans bon är också fullkomligt nödvändigt för en annan arts överlevnad – myrvapenflugan (*Clitellaria ephippium*), vilket ger ett tydligt exempel på hur den ena är beroende av den andra i naturen.

Myrvapenflugan är mer sällsynt, (klassad som sårbar enligt rödlistan), men har på senare år påträffats i Småland. Hittar du både trämyran och myrvapenflugan kan du alltså vara glad! Det är kanske enklast att börja med trädet...

Ellen Flygare

Har du sett något ovanligt i naturen skicka gärna in en bild och beskriv vad du sett, skicka till maria-hakansson@hotmail.com

Foto Per Darell

Detta var inte vad vi tänkt oss i **HANASLÖV**. Stora områden är nu markberedda och planterade. Vi föreslog självföryngring. Inhängning där det behövs. Inte markberedning och tät granplantering. Vi ville ha en flerskiktad skog med gläntor med bärris och blommor och inte en tät planterad skog som är det vanliga i en produktionsskog. Läs mer www.alvesta.snf.se